

Информациско Друштво 2000

Европа в.в. Македонија

м-р Љубомир Трајковски, Трајковски & Партнери Консалтинг, Скопје

" Прогресот на информациските технологии и глобални комуникации го менува начинот на кој живееме: како работиме, како стопанисуваме, како ги образуваме нашите деца, како студираме и како се забавуваме. Концептот наречен Информациско Општество не влијае само на меѓучовечките односи туку бара поголема флексибилност на традиционалните стопански и политички организациски структури, повеќе партиципација на учесниците и повеќе децентрализација на власта.

Денес присутната информациска револуција го води човештвото во Информациско Доба.

Секоја револуција значи прекин со минатото, не присилува на промени на кои не сме спремни, но исто така отвара и нови можности.

Ефективен и безболан начин на транзиција кон Информациско Друштво е една од најбитните задачи кои треба да бидат започнати во оваа декада. Наша визија и цел е да тоа биде Глобално Информациско Општество и ние учесниците на самитот G-7 сме согласни да имаме водечка улога во тој развој.

Нашата акција треба да биде поттик за напори на секоја нација во исполнување на оваа Глобална Задача. На земјите во транзиција и земјите во развој треба да им се овозможи шанса за нивно потполно и равноправно учество во тој процес. Само на таков начин понудените можности ќе овозможат тие земји да го прескокнат постоечкиот технолошкиот јаз и да стимулира нивен социјален и економски развој.

Наградата за тие напори и залагања ќе биде примамлива за сите. За да успеат во тие заложби владите на секоја земја треба да овозможат подем на приватната иницијатива како и да обезбедат соодветни системски мерки за стимулација на приватното инвестирање и примена во корист и добробит на сите граѓани. Исто така треба да се потрудиме да востановиме благоприятно интернационално окружување за кооперација во рамките на меѓународните организации како WTO, ITU, WIPO, ISO и OECD."

Цитираниот текст представува посланица од завршниот говор на председавачот на самитот на G-7 најразвиени нации посветен на прашањето на транзиција кон Глобално Информациско Општество.

Дали Република Македонија има општествен интерес да биде дел од прокламираната Визија?

Земјите членки на Европската Унија се наоѓале пред идентична дилема пред две-три години. Нивниот одговор може да се презентира најкратко како :

Не е прашање дали и кога туку само како!

Целта на моето излагање е да ги презентира информациите како тоа го направиле други и свое гледање како тоа може да се направи во Република Македонија, во функција на ефектен премин во идното Информациско Општество.

Определби и Цели на Глобално Информациско Општество

Спремноста на членките на G-7 најразвиени нации се базира на следните осум(8) основни принципи врз кои би се реализирала Визијата за Глобално Информациско Општество :

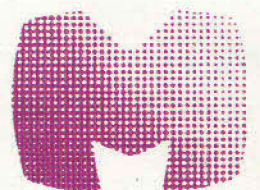
Интегрираниот
COMPAQ Presario.

COMPAQ

COMPAQ Presario 5520

- Процесор:
Intel Pentium / 75 MHz
- Тврд диск: 630 MB
Меморија: 8 MB,
проширлива до 72 MB
- Видео меморија: 1 MB VRAM,
проширлива до 2 MB
- Компакт диск:
четирикратна брзина
- Интегрирана звучна
картичка: 16 bit
- Подесување на звукот
- Интегрирани звучници
- Интегриран микрофон
- Галерија Presario
- Широк избор на инсталирани
програми и компакт дискови
- Тригодишна гаранција

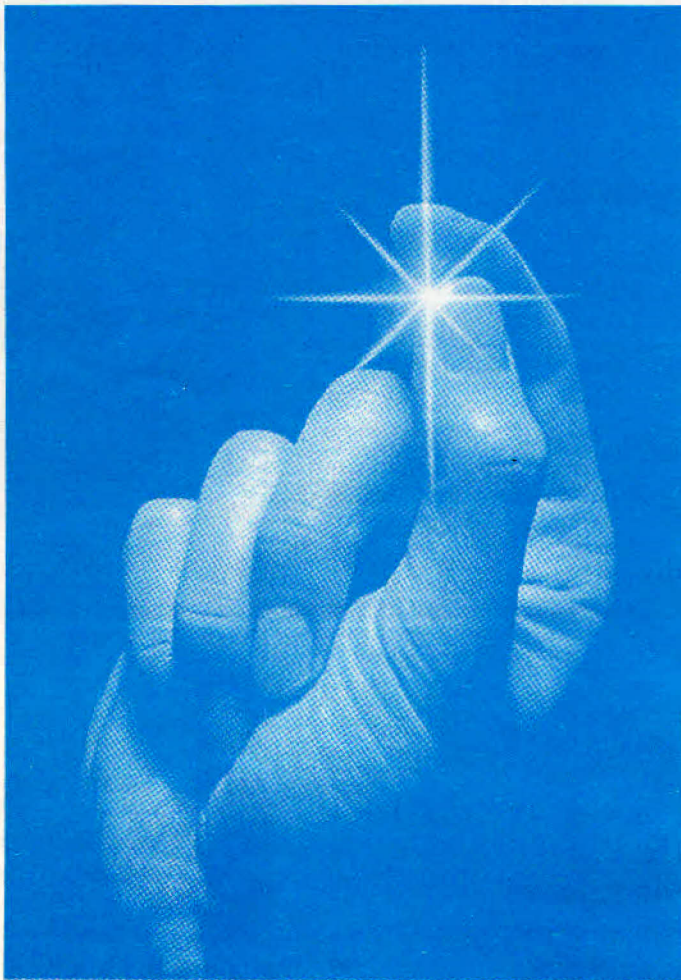
МАКПЕТРОЛ
КОМПЈУТЕР

МАКПЕТРОЛ COMPUTERS
Т SKOPJE: 11 20 40, 11 90 98, БИТОЛА 34 287

1. Промоција на динамичко натпреварување и конкуренција (а ла Гоце Делчев);
2. Поттикнување на приватното инвестирање (само-оддржлив развој);
3. Дефинирање на прилагодлива законска регулатива и соодветни системски мерки (хармонизација);
4. Обезбедување на 'отворен' и слободен пристап до потребните комуникациски мрежи и информациски сервиси;

при што е потребно :

5. Обезбедување на подеднакви услови за пристап до сите глобално понудени услуги;
6. Промоција на равноправност и подеднакви можности за секој граѓанин;
7. Промоција на разноликост во содржината на понудените услуги водејќи сметка за културните и јазични разлики;
8. Прифаќање на потребата и неопходноста за глоб-

“Македонија може и треба да има своја Национална стратегија за Информациско Општество 2000”

ална соработка со специјално внимание посветено на помалку развиените земји.

Наброените принципи ќе бидат применети во идното Глобално Информациско Општество и неговите инфраструктури со следните акции :

- промоција на критериуми за меѓусебно поврзливи комуникациско/информациските системи,
- развој и фаворизирање на глобални пазари на мрежи, услуги и апликации,
- обезбедување на заштита на приватноста и тајноста на информациите,
- заштита на интелектуалната сопственост
- глобална соработка во развој и истражување на нови апликации,
- следење на социјалните промени предизвикани од егзистенцијата на Информациското Општество и соодветно ускладување.

Објаснение на наведените определби, цели и акции групацијата G-7 ги образложува со следните изјави и намери:

- Предложената политика за премин во Глобално Информациско Општество мора да обезбеди највисок степен на партиципација на сите учесници и да избегне било каква можност за појава на две класи граѓани (активни и пасивни).
- Креирањето на нови работни места и подобрување во квалитетот на работа и животот се од примарна важност. Со меѓународна соработка треба да се испитуваат и следат влијанијата на новите информациски и комуникациски технологии и услуги во стварање на нови работни места како и промена и укинување на постоечките .
- Глобалното Информациско Општество треба да служи за обогатување на сите културни содржини и потреби на сите граѓани преку богата и разновидна понуда на најразлични глобално припремени содржини, при што треба да се води специјална грижа за содржините произведени локално во најразлични региони на светот.
- Бидејќи Информациското Општество воглавно ќе се базира на стопанство зависно од знаење и информации, тоа ќе бара поголема отвореност и креативност на образовниот процес кој се реализира во училиштата и универзитети како и во системот на непрекинатото оспособување до крајот на животот.
- Концептот на Информациско Општество е НОВ, КОМПЛЕКСЕН и АБСТРАКТЕН. Зато е потребно посебно внимание за неговата промоција во јавноста во функција на негово разбирање и општо прифаќање.

Членките на G-7 најразвиени нации се свесни дека Информациското Општество треба да служи и да ги

задоволува потребите и интересите на граѓаните. Поради тоа членките на G-7 се обврзуваат да :

1. промовираат и обезбедат подеднаков сервис/услуги за сите, со што ќе се обезбедат подеднакви можности и шанси за секого,
2. следат како Информациското Општество влијае на постоечките односи и карактеристики на постоечкиот и иден пазар на работна сила,
3. обезбедуваат збогатување на културните потреби на сите граѓани преку разновидна понуда на најразлични културни содржини,
4. охрабруваат и поттикнуваат развој на приватни информациски мрежи и понуда на нови информациски услуги,
5. форсираат обезбедување на соодветно образование и оспособување,
6. го зголемат разбирањето за потреба и можност за збогатување на квалитетот на живот како последица на воведување на концептот на Информациско Општество,
7. градат услови за поддршка од општеството со обезбедување на услови за зголемена свест и разбирање на сите елементи на Информациското Општество,
8. охрабруваат и поддржуваат широка глобална меѓународна соработка во различни проекти од интерес за успех на Информациското Општество.

Денешни состојби

Колку е денес светот далеку од прокламираната Визија? Каде е Република Македонија на тој план ?

За какви стопански односи станува збор?

Според официјалните податоци прометот во така наречен информациски пазар (телекомуникации, софтвер, потрошна електроника и микро-електроника) во земјите од Европската Унија изнесувал 313 милијарди ЕКУ во 1993 година и со пораст од 5,4 % во однос на 1992 година. Соодветни податоци за САД изнесуваат 389 милијарди ЕКУ со пораст од 12,4 % и во Јапонија 172 милијарди ЕКУ и 4,1 % пораст. Дали и ние можеме да имаме сличен пазар?

Колку информациската технологија е застапена во општеството?

Во САД на секои сто (100) граѓани постојат 34 персонални компјутери, во Европа на секои 100 граѓани во просек само 10 имаат персонален компјутер, а во Англија 22.

Податоците за Новогодишните купувања во 1995 година во САД покажуваат дека бројот на продадени персонални компјутери го достигнал бројот на продадени ТВ апарати.

Кабловската телевизија (едена од основните инфра-

структури во Информациско Општество) денес е застапена во 60 % од семејствата во САД. Во Европа тој процент е помал - 25 % а во Грција само 1 %.

Во Франција постојат 30 милиони претплатници на системот МИНИТЕЛ кои преку 6 милиони телефони/терминали користат околу 15.000 различни сервис (информации и трансакции).

Во стопанските организации (фирми) со претежно канцелариски стил на работа (банки, администрација) во САД односот на инсталирани персонални компјутери/терминали во однос на вкупно вработени се приближува до 1. Еден вработен еден компјутер.

Европски препораки за акција

Лидерите на Европската Унија соочени со прашањето на идното Информациско Општество побарале специјална комисија да припреми Извештај во кој би се нашле и препораки и план за акција, како Европската Унија да се престрои за подобро утре.

Извештајот познат под името *Банџманов Извештај* бил презентираан на Министерската конференција во 1994 година на островот Крф. Со конценсус Министерите се договориле за специјални мерки кои треба да бидат превземени и за обезбедување на потребни информациско/комуникациски инфраструктури како предуслов за нивна реализација.

Во извештајот се наведени приоритетни правци на развој, т.е. апликациски подрачја на кои треба забрзано да се работи. Тоа се :

1. TELEWORKING - можност за работа од дома.
2. Учење на далеку - можност за следење на настава од дома.
3. Информациско/комуникациско поврзување на образовни, универзитетски и истражувачки институции.
4. Компјутерска поддршка на мали средни предпријатија за нивно равноправно учество на глобалните пазари.
5. Управување на патниот сообраќај.
6. Управување со воздушниот сообраќај.
7. Медицински информациско/комуникациски мрежи.
8. Електронски тендери- пристап до глобален пазар на побарувачка и понуда.
9. Европски мрежи за потребата на јавната управа- соработка и размена на информации.
10. Градски информациски автопатишта.

Препорачаните апликации се денес предмет на интензивна работа во голем број држави во Европската Унија.

За успех на препорачаните приоритети Европската Унија предлага:

COMPAQ INTEGRATED Presario

Compaq Presario 5520

- Intel Pentium/100 MHz processor
- 840-MB HDD
- Quad-Speed CD-ROM Drive
- 8 MB of RAM
- MPEG digital video playback
- Spatializer 3-D Surround Sound
- Modem & Fax
- Speakerphone
- Answerphone
- Preinstalled Software & collection of CD-ROM's

COMPAQ DESKTOP Presario

Compaq Presario 7210,7220 & 7230

- Intel Pentium/75 MHz, 100 MHz & 120 MHz processors
- 840-MB & 1-GB HDD
- Quad-Speed CD-ROM Drive
- 8 MB of EDO DRAM
- MPEG digital video playback
- Spatializer 3-D Surround Sound
- Modem & Fax
- Speakerphone
- Answerphone
- Preinstalled Software & collection of CD-ROM's

COMPAQ

COMPAQ MINITOWER Presario

Compaq Presario 9220

- Intel Pentium/100 MHz processor
- 840-MB HDD
- Quad-Speed CD-ROM Drive
- 8 MB of RAM
- MPEG digital video playback
- Spatializer 3-D Surround Sound
- Preinstalled Software & Collection of CD-ROM's

SPECIAL OFFER !!!!!

Compaq Integrated Presario 534

- Intel 486/66 MHz
- 420-MB HDD
- Quad-Speed CD-ROM Drive
- 8 MB of RAM
- 16b Sound
- Preinstalled Software & Collection of CD-ROM's

Buyer's Choice For Year 1995 !!!

Computers

Authorized Compaq Dealer

Максим Горки 35 (спроти Грација) тел./факс: (091) 117-195, 236-77

INFOPROJECT

tel.: 161 889; fax: 161 030

Repro

INFOPROJECT

Computers

Zo & Co. Ltd.

Construction & Design of Electronic Devices

- ▷ Алармни системи за објекти и автомобили
- ▷ Системи за ограничен пристап со картици
- ▷ Надгледување, слушање и снимање
- ▷ Преносни и статични бар код читачи
- ▷ Индустриски хардвер и софтвер
- ▷ Регистрација на работно време
- ▷ Контрола и бележење на телефонски разговори

119-249, 119-329

- секоја членка да номинира Министер задолжен за воведување на Информациско Општество;
- секоја членка да формира Комитет/Група на еминентни поединци од сите сектори, вклучувајќи го и социјалниот сектор, заинтересирани за воведување на Информациско Општество во својата држава. Групата треба да работи на дефинирање рамки на акции потребни за воведување на Информациското Општество.

Европската Унија има донесено и соодветен План на акции со кои се забрзува процесот на создавање предуслови за Информациско Општество. Наведени се следните акции:

1. Изготвување соодветна законска регулатива;
2. Воведување критериуми за поврзување на постоечките и идни национални комуникациско/информациски мрежи;
3. Прилагодување на постоечките цени на информациско/комуникациски услуги;
4. Обезбедување на критична маса на користење и корисници на можностите кои ги нуди Информациско Општество (9 промоција);
5. Глобализација на европскиот пазар.

Во последните две години во повеќе држави на Европската Унија интензивно се работи на спроведување на акциите и препораките. Донесени се Национални цели, приоритети и стратегии за нивна реализација. Голем дел од проектите (приоритетни апликации) се реализираат како заеднички меѓудржавни проекти. Воведена е Бангеманова Награда за најатрактивни акции/проекти за популаризација на Информациското Општество.

Што може да се направи во Република Македонија ?

Информациското Општество е предизвик за секое општество и држава. Покрај можностите кои се нудат и примамливи општествено и стопански ефекти можни се и многубројни потенцијални проблеми. Иако овие процеси веќе се одвиваат надвор од нашата држава нереално е да се очекува дека искуствата, плановите и стратегиите кои таму се употребуваат ќе бидат автоматски расположиви и за нас. Нешто треба да направиме и сами!

Отварањето на светските пазари и подобрување на стопанските состојби во Македонија овозможуваат да бидат исполнети некои од предусловите за постоење на Информациско Општество. Тука пред се мислам на расположива комуникациско-информациска технологија. Нам ни е потребна организација за ефектно вклопување во светските текови и искористување на расположивите шанси. Македонија може и треба да има своја стратегија за Информациско Општество усогласена со меѓународните стратегии и прилагодена кон нашите специфични потреби и можности.

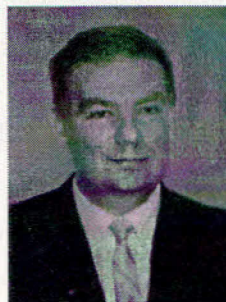
Затоа предлагам во општествени рамки да се иницира расправа за прашањето на Информациското Општество која ќе резултира во започнување на организиран и заеднички пристап кон процесот на припрема на Македонија за премин во Информациско Општество.

Тоа може да значи започнување на проект за изработка на Национална стратегија за Информациско Општество 2000.

Според досегашните меѓународни искуства тоа би значело:

1. да се соберат информации и искуства за националните стратегии на другите држави,
2. да се направи компаративна анализа на потребите и можностите на Македонија в.в. останатиот свет,
3. да се идентификуваат приоритетни и непосредни цели,
4. да се оценат и определат ефикасни и реални стратегии за реализација на приоритетните цели,
5. континуирано да се спроведуваат акции за популаризација и промоција на концептот на Информациско Општество,
6. да се обезбеди вклучување на Република Македонија во веќе започнати меѓународни проекти.

ДАЛИ САКАМЕ И ДАЛИ МОЖЕМЕ ДА РЕАЛИЗИРАМЕ НЕШТО СЛИЧНО?

Љубомир Трајковски е основач и главен консултант во Трајковски & Партнери Консалтинг - Агенција за информационо и бизнис консалтинг во Скопје, специјализирана за изработка на стратешки планови за развој на информациони системи и примена на информатика за менаџерски тимови. Има повеќе од 27 години ангажман и искуство во информатика од кои 22 години

(периодот 1969 -1991) во претставништвото на IBM за Централна и источна Европа: Intertrade/IBM Љубљана. Раководел со изработката на стратешки планови за развој и воведување интегрирани информациони системи во големи стопански системи (INA rafinerija Rijeka, Brodogradiliste Split, Intertrade/IBM Ljubljana, Tigar - Piro, Скопски саем) и институции на државната и локалната управа во Македонија: Собрание на град Скопје, Министерство за здравство и Министерство за стопанство. Последен ангажман: Проект менаџер на проектот "Развој на Методологија за развој на информациони системи во органите на државната управа" за Министерството за наука.

Адреса: Трајковски & Партнери Консалтинг, Свети Климент Охридски 24/2/1, 91000 Скопје, тел. 132 040.

e-mail: ljupco@lotus.mpt.com.mk